

Nationaal Monument Kamp Amersfoort

Herdenken en (niet)vergeten

Inhoudsopgave

Voorwoord

Lesmateriaal

- Les 1 Herdenken en (niet) vergeten
 - Les 2 Ik vergeet je nooit!
 - Ter inspiratie
 - Bronvermelding
-
- Losse bijlage PDF bestand

Colofon

Ontwikkeling lesmateriaal: Wim Sweers en Carla Huisman

Advies: Werkgroep Educatie Kamp Amersfoort

Voorwoord

Herdenken

Herdenken is stilstaan bij iets uit het verleden, zegt van Dale. Herinneren en herdenken doen we omdat we niet willen vergeten. Omdat we iets (te) belangrijk vinden. We willen bewaren. Maar wat willen we bewaren? En hoe doe je dat? In Nederland hebben we nationale herdenkingen, maar we herdenken ook door persoonlijke monumenten op te richten; om vooral niet te vergeten. In dit project werkt u met leerlingen aan het thema herinneren en herdenken. Dat is nadenken over wat herinneren of herdenken is, wat of wie je wilt herinneren of herdenken en hoe je dat kunt doen.

Het project *Herdenken en (NIET) vergeten*

Het project bestaat uit twee lessen:

- *Herdenken en (niet) vergeten*. (Circa 45 minuten) is een algemene les over (niet) vergeten en herdenken. Aan de hand van illustraties nodigt u de leerlingen uit om met elkaar na te denken over wat je wel of niet vergeet, wilt vergeten en hoe je dat wilt doen. Voor deze les heeft u de PDF bijlage nodig.
- *Ik vergeet je nooit!* (voorbereiding circa 60 minuten, uitvoering circa 2 dagdelen) is een creatieve les, waarbij de leerlingen diegene of datgene wat ze niet willen vergeten, letterlijk een plaats geven. In een doos of op een speciaal daarvoor gemarkeerde plek.

Herdenken en Kamp Amersfoort

Het motto van Kamp Amersfoort is herinneren, bezinnen en leren. Herinneren omdat we willen niet vergeten wat hier is gebeurd tijdens WO II. Stil staan om te bezinnen en van daaruit weer verder te gaan, te leren. Door in het kamp rond te lopen, krijg je informatie en beleef je mee hoe het indertijd geweest is. En wat dat dat betekent voor het leven van vandaag de dag. Nadenken over welke keuzes wij nu kunnen en willen maken, hoe wij in de wereld willen staan.

Bezoek Kamp Amersfoort

U kunt dit project koppelen aan een bezoek aan Kamp Amersfoort al dan niet met een rondleiding daarbij. U bent van harte welkom. Daarbij kunt u deze les goed gebruiken als voorbereiding of als afsluiting van het bezoek. Meer informatie over bezoeken: www.kampamersfoort.nl

Les 1

Herdenken en (NIET) vergeten

Lesdoel

De leerlingen denken na over herdenken niet vergeten. Ze ontdekken hoe dat voor zowel voor henzelf als voor anderen kan werken.

Lesduur

circa 45 minuten

Benodigheden

Computer(s) met toegang tot internet
PDF bijlage Herdenken en (NIET) vergeten

Korte inhoud les

Aan de hand van zeven bladzijden met illustraties, praten en denken na leerlingen over het thema *(niet) vergeten en herdenken*. Bij iedere bladzijde hoort een korte bespreek-en denk opdracht. Als afsluiting van de les schrijven ze afmaakzinnen over het onderwerp.

Vorbereiding voor de leraar

Lees de les door, bekijk de PDF bijlage en denk vast na over het onderwerp.

Start

Vergissen, maar ook vergeten is menselijk. We kunnen niet alles onthouden en gelukkig hoeft dat ook niet. Er zijn hulpmiddelen genoeg om ons geheugen – als dat moet – te ondersteunen en op te frissen. Soms is het vervelend, als we iets vergeten. En soms zijn er dingen die we juist graag zouden willen vergeten, maar dat lukt niet. Het blijft maar door ons hoofd spoken. Denk aan militairen die uitgezonden zijn naar oorlogsgebieden en later last krijgen van angsten en nachtmerries. Of mensen die bij een ongeval betrokken zijn geraakt en daar regelmatig aan terugdenken.

Opdracht 1 Vergeten

Bekijk met elkaar de PDF bijlage *Herdenken en (NIET) vergeten*. Gebruik de illustraties als inspiratie. Maak tussendoor, bij de verschillende bladzijden, gebruik van de vragen.

PDF bladzijde 2 *Niets vergeten?*

Informatie

Sommige mensen zeggen: ‘Sorry, ik was het straal vergeten’ of: ‘Mijn geheugen is net een zeef’.
Wat ben jij weleens vergeten? (huissleutels, je telefoon, de tijd, de deur afsluiten, het licht uitdoen als je weggaat, of de kat vergeten eten te geven). Wie heeft nog nooit wat vergeten?
Om verder over te praten: *Wanneer is het erg om iets te vergeten? Wanneer niet? Wat gebeurt er als je iets vergeet?*

PDF bladzijde 3 *Denk je eraan!*

Informatie

Om iets niet te vergeten gebruiken we hulpjes. Sommige mensen leggen een knoop in hun zakdoek, ze schrijven een afspraak op in hun agenda of telefoon, ze gebruiken memoblaadjes en plakken die op de deur, ze schrijven verjaardagen op een verjaardagskalender. *Hoe zorg jij ervoor dat je iets niet vergeet?*
Om verder over te praten: *Hoe komt het dat je sommige dingen nooit vergeet en andere dingen soms, of zelfs vaak? Kun je iets expres vergeten?*

PDF bladzijde 4 Leuke herinneringen?

Informatie

Een herinnering is iets wat in het verleden gebeurd is. Iets wat je hebt onthouden of wat je soms weer te binnen schiet. Sommige herinneringen willen we bewaren. Bijvoorbeeld met foto's, filmpjes, vakantiesouvenirs, enz. *Welke herinneringen zou jij willen bewaren? Hoe?*

PDF bladzijde 5 Nare herinneringen?

Informatie

Sommige nare gebeurtenissen uit het verleden kun je niet vergeten, al zou je dat misschien wel willen. De dood van een huisdier bijvoorbeeld, of een ziekenhuisopname, een ongeluk, een oorlog. Sommige mensen krijgen er zelfs nachtmerries van. *Herinner jij je een nare gebeurtenis die je het liefst zou vergeten? Zijn er nare gebeurtenissen die je wel wilt onthouden? Waarom (niet)?*

Om verder over te praten: *Hoe kan het dat je een herinnering liever wilt vergeten, maar dat dat niet lukt? Waarom onthoud je het ene wel en het andere niet?*

PDF bladzijde 6 Ik vergeet je niet!

Informatie

Sommige mensen die overleden zijn wil je niet vergeten. Het afscheid is eenmalig, maar een herinnering is voor altijd. Bijvoorbeeld een grafsteen, of een foto in een medaillon. En soms zie je op plekken waar iemand door een ongeval om het leven kwam, bloemen, knuffels, kaarsen en briefjes. Om niet te vergeten wat daar is gebeurd. *Wie of wat wil jij niet vergeten? Waarom niet? Hoe probeer je dat te doen?*

Om verder over te praten: *Ken jij een plek die een herinnering draagt? Een (privé) monument? Wat weet je van die plek? Wat of wie wordt er herinnerd?*

PDF bladzijde 7 Herdenken: om nooit te vergeten

Informatie

Er zijn ook grote gebeurtenissen die we met elkaar willen blijven herinneren. Zoals oorlogen.

Wat herdenken we? En waarom? Wat herdenken we op onderstaande foto? Waarom?

Om verder over te praten: We willen (nare) gebeurtenissen uit het verleden meenemen naar het heden, om ervoor te zorgen dat dit in de toekomst nooit meer zal gebeuren. We hopen dat, door de verhalen steeds opnieuw te vertellen, de herinneringen levend blijven en we ervan kunnen leren. *Kunnen we leren door iets te (blijven) herdenken? Wat? Waarom denk jij dat? Zijn er mensen of dingen die jij herdenkt? Waarom?*

Uitleg bij de foto's op bladzijde 7

Monument 'De Stenen Man', of 'Gevangene voor het vuurpeloton', Kamp Amersfoort.

Het monument herinnert aan 49 gevangenen die op die plek werden neergeschoten als wraakneming voor een aanslag op een hoge SS-leider. Elk jaar worden hier op 19 april tijdens de herdenking van de bevrijding van het kamp bloemen gelegd. Op 4 mei start hier de stille tocht te herdenking van de slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog.

Nationaal monument; Dam, Amsterdam.

Elk jaar op 4 mei wordt hier de Nationale Dodenherdenking gehouden voor de slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog.

De Dokwerker; Jonas Daniël Meijerplein, Amsterdam

Dit monument is opgericht als herinnering aan de Februaristaking op 25 februari 1941 als protest tegen de Jodenvervolging tegen de Duitsers. Elk jaar op 25 februari wordt deze staking herdacht.

Opdracht 2 Vergeten en herdenken

Voer, aan de hand van de vorige opdracht en wat daar ter sprake is gekomen, een vervolgggesprek met de leerlingen. Denk bijvoorbeeld aan: *Hoe kan het dat wij dingen vergeten? Wat is vergeten? Als je iets vergeten bent is het dan ook echt weg? Weet je altijd wat je vergeten bent? Is herinneren hetzelfde als niet vergeten? En herdenken? Wat wordt er in Nederland herdacht? Waarom? Wat vind je daarvan? Waarom herdenken we sommige dingen wel en andere dingen niet? Wat is herdenken? Wat zou jij willen herdenken?*

Opdracht 4 Uitspraken

Iedere leerling kiest een mens, moment of gebeurtenis die hij of zij echt niet wil vergeten. Vervolgens maken ze onderstaande zinnen af.

Wij vergetennooit, omdat..... (Of: Ik vergeetnooit, omdat.....)

Wij herdenken... omdat(Of: Ik herdenk, omdat.....)

Afsluiting

Lees de zinnen achter elkaar, zonder onderbreking, voor en hang ze daarna bij elkaar op.

Les 2 **Ik vergeet je nooit!**

Lesdoel De leerlingen denken na over hoe je wilt en kunt herinneren
Lesduur voorbereiding circa 60 minuten, uitvoering circa 2 dagdelen

Korte inhoud les

Leerlingen denken na over wat of wie ze willen herdenken. Ze creëren een herinneringsplek of een herinneringsdoos. Als afsluiting bezoeken ze met elkaar de herinneringtentoonstelling.

Vorbereiding voor de leraar

Lees de les door. Bedenk of u een gezamenlijke 'herdenking' kiest, of een individuele (ieder kind creëert een eigen plek/doos). Kies ook de werkwijze: een herinneringsplek of een herinneringsdoos. Zorg dat het benodigde materiaal klaar ligt.

Start

In de voorbereidende les en tijdens de rondleiding hebben de leerlingen stilgestaan bij (niet) vergeten en herdenken. Haal een paar momenten, uitspraken of plekken kort terug in de herinnering.

Opdracht 1

Inventariseer wat de leerlingen willen blijven herinneren en/of herdenken. Maak een keuze en verzamel vervolgens zoveel mogelijk over deze herinnering. *Welke woorden passen erbij, welke plaatjes, foto's, voorwerpen, kleuren? Horen er stenen, houtjes of bladeren bij? Ander natuurlijk materiaal?*

De vraag is steeds: *Welk 'verhaal' hoort er bij deze herinnering? Wat wil je vooral laten zien? Wat (of wie) en hoe wil je dat er herinnerd wordt?*

Werkwijze herinneringsplek

Benodigheden: Divers materiaal e.e.a. afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt. Zorg dat er plekken beschikbaar zijn of wijs deze van te voren aan

Bespreek met de leerlingen welke herinneringsplek ze zoeken. Voor wie is de plek (vooral) bedoeld? Buiten of binnen? Tijdelijk of voor langere tijd? Zichtbaar of een beetje verstopt? Dichtbij school of dichtbij huis? Kies vervolgens de plek(ken) en geef de leerlingen de gelegenheid om deze plek te creëren.

Werkwijze Herinneringsdoos

Benodigheden: Een of meerdere verschillende dozen, divers materiaal e.e.a. afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt.

Bespreek met de leerlingen voor wie de *Herinneringsdoos* (vooral) bedoeld is? Willen ze klein herdenken of juist groot? Moet de doos dicht (als een soort kijkdoos) of juist open? Moet er één ding in of verschillende dingen?

Afsluiting

Organiseer een tentoonstelling van de herinneringsdozen of bezoek met elkaar de herinneringsplek(ken). Maak er eventueel een (terugkerend) ritueel van.

Ter inspiratie

Doei Roos Ik Zal Je Missen kinderen over afscheid

Ergens op een begraafplaats in Amsterdam liggen meer dan honderd steentjes begraven. Kieselstenen waar kinderen woorden op hebben geschreven: verwelken, of auto, of zondag. Het zijn woorden uit hun eigen gedicht over afscheid nemen - van iets, of van iemand. Meer dan dertig van die gedichten staan in dit boek. Boven het grafje voor hun steen bouwden de kinderen een beeld van takken, bloemen en blaadjes. Die monumentjes hebben er maar kort gestaan. Ze zijn weggewaaid en verregend, maar in dit boek staan er foto's van. Het boek laat zien dat afscheid nemen bij het leven hoort. En hoe indringend en fantasievol kinderen daarmee kunnen omgaan.

Auteurs Jos van Hest Jan van Schaik
Uitgeverij de verbeelding, december 2006
ISBN9789074159937

Bronvermelding foto's PDF bijlage *Herdenken en (niet) vergeten*

Bladzijde 1: Logo Kamp Amersfoort

Bladzijde 2: Niets vergeten?

Foto links boven T-shirt met tekst: David and Thomas Stolwijk
Foto rechts boven Felicitatiekaart: toonvandelcards.nl
Foto links onder Cartoon sleutels vergeten: docplayer.nl (art. Storingcoach)

Bladzijde 3: Denk je eraan!

Foto links boven Kaart 'knoop in zakdoek': Maarten Rijnen
Foto links onder Memo: Dorpsbelang Nijeweer
Foto rechts boven Verjaardagskalender: Stefanusschool
Foto rechts onder Wekker; Philips

Bladzijde 4: Leuke herinneringen?

Foto links boven Kamperen: Texelcampings.nl/de krim
Foto links onder Verjaardagskaart: Pinterest.com
Foto rechts boven Kampioensbeker: Feyenoord
Foto midden onder Plakboek: Bruna
Foto rechts onder Opblaasdoelfijn: speelgoedwinkel Cocodrilo

Bladzijde 5: Nare herinneringen?

Foto links boven Arm in gipsverband: A.Z. Jan Palfijn, Gent
Foto links onder Pesten: Ed. Uitgeversgroep B.V. 's Hertogenbosch
Foto rechts boven Grafsteen hond: Dierverlies
Foto rechts onder Tekening 'vluchten': Mac Anyast

Bladzijde 6: Ik vergeet je niet!

Foto links boven Herdenkingsplek: Gelrenieuws
Foto rechts boven Grafsteen: ewijk grafstenen.nl
Foto links onder Tattoo: Dutch Ink, The Tattoo Company

Bladzijde 7: Herdenken: om nooit te vergeten

Foto links Monument *De Stenen man*: Kamp Amersfoort (Frits Sieger)
Foto rechts Nationaal Monument op de Dam, Amsterdam (Anita Stargardt)